

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין
אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן
(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר
{משלי ח} אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלוי נשמת
דינה ליבא בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
תנצב"ה

בבא קמא ב

אכלה לפת ושברה את החבית

ההוא ברחא עז דחזא ליפתא צמח מתוק אפומא דדנא חבית סריך התחזק ונדבק עליה סליק, אכלה לליפתא ותבריה לדנא.
חייביה רבא אליפתא ואדנא נזק שלם.
מאי טעמא כיון דאורחיה למיכל ליפתא, אורחיה נמי לסרוכי ולמסלק.
דברים הנמצאים בר"ה ונחשבים כחצר הניזק

אמר אילפא בהמה ברשות הרבים, ופשטה צוארה ואכלה מעל גבי חברתה:
חייבת - גבי חברתה כחצר הניזק דמי.
לימא מסייע ליה-

היתה קופתו מופשלת לאחוריו, ופשטה צוארה ואכלה ממנו: חייבת.
הגמרא דוחה ראייה זו, שמדובר בקרן שחייב בר"ה, כדלהלן:

(דחיה) כדאמר רבא בקופצת שקפצה ואכלה על צווארה, שאין דרכה בכך, וחייב היינו חצי נזק בלבד.

והיכא איתמר דרבא?
דאמר רבי אושעיא בהמה ברשות הרבים, הלכה ואכלה פטורה.
עמדה ואכלה: חייבת.
מאי שנא הלכה, דאורחיה הוא? עמדה נמי אורחיה הוא?
אמר רבא בקופצת.

מתגלגל

בעי ר' זירא מתגלגל^ו מהו: כגון דקיימא עמיר ברשות היחיד, והבהמה ברשות הרבים, וקא מתגלגל ואתי מרשות היחיד לרה"ר,
מאי? צדדי הספק הם:

הולכים אחר האכילה (ר"ה) ופטורה, או הולכים אחר העת שלקחה (ברה"ה) וחייב. [ה"ה
שאפשר לשאול במקרה ההפוך: שלקחה מרה"ר לרה"י]
ת"ש דתני רבי חייא משוי מלא שעורים מקצתו בפנים ומקצתו בחוץ:
אכלה בפנים: חייבת.
אכלה בחוץ: פטורה.
הגמרא מסבירה באיזה מקרה מדובר כדלהלן:

מאי לאו מתגלגל ואתי? כלומר שאכלה את כל השעורים, והדין תלוי: אם גלגלתו בפנים חייבת, ואם גלגלתו בחוץ פטורה, ואזי יכולים לפשוט את הספק שהולכים אחר עת האכילה.

(דחיה 1) לא בתר הלקיחה אזלינן, אימא אכלה על מה שבפנים חייבת על מה שבחוץ פטורה.

(דחיה 2) איבעית אימא- כי קאמר רבי חייא בפתילה דאספסתא, משוי של שחת שעליו ארוכים, וראשו האחד בפנים וראשו השני מבחוץ, אזי מכיוון שגורר את ראש האחד והכל נמשך אחריו, נחשב כמונו במקום שנמשך אחריו.

במה דברים אמורים: ברשות הניזק – האם קאי גם על כלים

כתוב במשנה: הבהמה מועדת לאכול פירות וירקות. אכלה כסות או כלים: משלם חצי נזק במה דברים אמורים: ברשות הניזק, אבל ברשות הרבים פטור.
להלן יתבאר מחלוקת האם ה'במה דברים אמורים' מתייחס גם על הכלים, ולמרות שהם תולדת קרן מ"מ ברשות הרבים פטור, או לאו. כדלהלן:

אהייא:

א. אכולהו-

רב - כל המשנה, כגון זה הניח כסותו וכליו בר"ה, ובא אחר ושינה בו, כגון שאכלתו, פטור.

וכן אמר ריש לקיש. ואזדא לטעמיה:

דאמר ריש לקיש שתי פרות ברשות הרבים, אחת רבוצה, ואחת מהלכת:

כך היא במקצתו מבפנים ומקצתו מבחוץ וקתני אכלה בפנים חייבת אע"פ שסופו להתגלגל בחוץ אם לא שאכלתו ואכלה בחוץ פטורה תנא אגב רישא דמילתא דפשיטא היא אימא על מה שבפנים חייבת פירוש על מה שראוי להיות בפנים שאין סופו להתגלגל בחוץ חייבת ואיבעית אימא בפתילה דאספסתא שעליו ארוכים וסד"א ניזול בתר רוב עלה שבפנים או בחוץ:
^א תוספות ד"ה זה אין נהנה וזה אין חסר הוא. אפילו בחצר דקיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר הו"מ למיגר דפטור כיון שלא נהנה אע"פ שגרם הפסד לחבירו דאפילו גירשו חבירו מביתו ונעל דלת בפניו אין זה אלא גרמא בעלמא:

ותוספות ד"ה מתגלגל מהו. פ"ה דמספקא ליה אי בתר אכילה אזלינן ואי בתר לקיחה וקשה דלקמן (דף כא): גבי כלב שנטל חררה והלך לגדיש פשיטא לן דאי אכליה בגדיש דעלמא דפטור [דהיינו שצריך שתהא הלקיחה והאכילה בחצר הניזק] ועוד דלשון מתגלגל לא משמע הכי ונראה לר"י כגון דקיימי פירות ברשות הניזק [וגם הבהמה בחצר הניזק] ומגלגלי ואתו לרשות הרבים [ולמרות שהבהמה בחצר הניזק צריך שגם הפירות יהיו שם] דאי לאו שהבהמה מעכבת בפיה ואכלתן שם היה סופן להניח ברשות הרבים וקמבעיא ליה אי חשיבי כמונחים ברשות הרבים או לאו וקאמר ת"ש משוי מקצתו בפנים כו' מאי לאו במתגלגל דאורחיה דמילתא

לעלוי נשמת
דינה ליבא בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
תנצב"ה

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימן
אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן
(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר
{משלי ח} אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

בבא קמא ב

(דחיה) שאני התם משום שחוריותא דאשייתא שמשחיר את הכתלים והלכך חסר הוא.

אמנם הספק שלנו הוא בבית ישן שלא נחסר בזה.

להלכה

כבר למדנו שרמי בר חמא סובר שחייב לשלם, ורבא דוחה את דבריו ומסתפק. להלן יבואר שיטות אמוראים נוספים כיצד פסקו בהלכה זו:
א. שלחוה בי רבי אמי. אמר וכי מה עשה לו ומה חסרו ומה הזיקו ?

רבי חייא בר אבא - אמר נתיישב בדבר נעין בה.
אתמר רב כהנא א"ר יוחנן אינו צריך להעלות לו שכר.

ב. רבי אבהו אמר רבי יוחנן צריך להעלות לו שכר.

אמר רב פפא הא דרבי אבהו, לאו בפירוש אתמר, אלא מכללא אתמר:

דתנן גזבר אבן או קורה של הקדש: הרי זה לא מעל, שמתחילה עד עכשיו היא ברשותו.

נתנה לחבירו שקונה חבירו: הוא מעל, וחבירו לא מעל.

בנאה גזבר לתוך ביתו: הרי זה לא מעל, עד שידור תחתיה שוה פרוטה.

ומבאר שמואל את האופן שבלא שינוי מתחייב:

ואמר שמואל והוא שהניחה על פי ארובה.

עתה הגמרא מוכיחה מהיכן רבי אבהו לא שמע בפירוש מרבי יוחנן שמודה שצריך לעלות לו שכר:

ויתבי רבי אבהו קמיה דר' יוחנן וקאמר משמיה דשמואל: זאת אומרת הדר בחצר

חבירו שלא מדעתו, מדעת הקדש, צריך להעלות לו שכר. ושתק ליה :

איהו רבי אבהו סבר: מדשתיק מודה ליה. ולא היא? אשגוחי לא אשגח ביה .

מדוע אין הוכחה מכך:

כדרבה דאמר רבה הקדש שלא מדעת כהדיוט מדעת דמי, שיש דעת שכינה.

[עד כאן דף כ עמוד ב]

הספק הוא במקרה למטה, שזה נהנה וזה לא חסר:

(מסקנה) בחצר דלא קיימא לאגרא, וגברא דעביד למיגר: מאי?

פטור מצי אמר ליה הדר מאי חסרתין הרי בלאו הכי לא היית משכיר אותה.

או דלמא חייב מצי אמר השוכר הא איתנהיט³⁰ בלא חצרי היית משכיר בית אחר.

[עד כאן דף כ עמוד א]

להלן תשובתו של רמי בר חמא:

א"ל מתניתין היא! אם נהנית משלמת מה שנהנית. חזין שהולכים אחר ההנאה.

למרות שרמי בר חמא הביא הוכחה ממשנתיו, הגמרא דוחה שאין הוכחה זו מוכרחת:

אמר רבא כמה לא חלי ולא מרגיש גברא רמי בא חמא דמריה סייעיה! דאע"ג דלא

דמי למתניתין, קבלה רב חסדא מיניה ולא הקשה עליו את הקושיא הבאה:

(קושיא) האי זה נהנה וזה חסר ?

ורמי בר חמא סבר שאפשר כן להוכיח שסתם פירות ברשות הרבים אפקורי מפקר

להו, ולכן לא חיסר מידי, כיוון שממילא עומדים לאיבוד.

המקיף חבירו מארבע רוחותיו

כשלארובן יש שלוש או ארבע שדות המסובבים את שדה שמעון (האמצעי), וראובן

עשה מחיצות בצד הפנימי בינו לבין שדותיו של שמעון: במשנה לקמן יבואר האם שמעון

צריך להשתתף בהוצאות של הכותל .

תנן המקיף ראובן חבירו שמעון משלש רוחותיו,

וגדר ראובן את הראשונה, ואת השנייה, ואת השלישית, אין מחייבין אותו - הא

רביעית מחייבין אותו- ש"מ זה נהנה שמעון וזה ראובן לא חסר, שיש לו לגדור, חייב.

(דחיה) שאני התם דאמר ליה: את גרמת לי הקיפא יתירא³⁰ הפנימיות, כיוון ששולא

שמעון היה יכול לגדור את החיצונית בלבד.

להלן מובא ברייתא לגבי מקרה כ"ל, שדנה האם שמעון עשה את מחיצה הרביעית .

ת"ש א"ר יוסי אם עמד ניקף שמעון וגדר את הרביעית: מגלגלין עליו את הכל,

שמגלה את דעתו שנוח לו המחיצות של ראובן .

טעמא דגדר ניקף, הא מקיף ראובן פטור. ש"מ זה נהנה וזה לא חסר פטור. [ואפילו

רבנן. של המשנה הקודמת, לא חולקין אלא משום שיכול לומר 'את גרמת לי הקיפא יתירה].

(דחיה) שאני התם, דאמר ליה שמעון לידי סגי לי בנטירא בר זוזא, לא היה יכולת

בידי לגדור במחיצות של אבנים.

הבית והעלייה של שנים שנפלו

להלן הבריייתא דנה כיצד הדין אם נפלו הבית והעלייה, ובעל הבית לא רצה לבנות,

ובנה בעל העלייה את הבית ודר בו עד שהבעל הבית יסכים לשלם לו דמי הבית, האם

בעל הבית יכול לנכות דמי שכירות של הימים שדר בו.

ת"ש הבית והעלייה של שנים שנפלו:

אמר בעל העלייה לבעל הבית לבנות, והוא אינו רוצה: כיצד הדין:

הרי בעל העלייה בונה בית, ויושב בה, עד שיתן לו יציאותיו.

הגמרא מדייקת מהברייתא :

יציאותיו הוא דמחייב ליה בעל הבית, הא שכרו לא? ש"מ זה נהנה וזה לא חסר

פטור .

(דחיה) שאני התם דביאת לעלייה משתעבד כלומר שעל הבית לסבול את העלייה הלכך

הדין עם זה לדור בו.

להלן ברייתא בדעת רבי יהודה לגבי הדין הקודם של הבית והעלייה:

ת"ש רבי יהודה אומר אף זה הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו

שכר. ש"מ זה נהנה וזה לא חסר חייב .

³⁰ משלם מה שנהנית דאלעיסה לא מחייב דהוי שן ברה"ר אלא אהנאת מעיו מחייב אע"פ שאם מחזירו אין שוה כלום:

³⁰ תוספות ד"ה את גרמת לי הקיפא יתירא. מתוך פירוש הקונטרס משמע דמיירי בגדר שבין שדה לשדה ניקף וקשה דהיכי חשיב ליה זה נהנה וזה אין חסר הואיל שכל אותו הגדר לא נעשה אלא להפסיק בין שדותיו לשדה ניקף ועוד דהוה ליה למימר את גרמת לי כל זה ההיקף דהקיפא יתירתא משמע שגרם ליה להרבות אלא נראה שמבחוץ סביב לד רוחות הקיף והקיפא יתירא משום שמחמת שדה האמצעי ההיקף גדול יותר מדאי:

³⁰ תוספות ד"ה הא איתנהיט. אפילו למ"ד בפ"ק דב"ב (דף יב:) [לגבי אחד מן האחים שהיה לו שדה סמוך לאחד מהקרקעות של אביו, ומת האב, והוא טוען רוצה לקחת חלקו מהירושה בשדה הסמוכה לשדה שלו] ונחלקו שם שהאם טענו טענה או לאו] כופין אותו על מדת סדום ויהבינן ליה אחד מצרא שאני הכא שהיה יכול למונעו מתחילה מלדור בביתו ולמ"ד התם מעלינן ליה כנכסי דבר מוריון משום דדמי למונע חבירו מתחילה לדור בביתו אבל הכא כבר דר. ואם תאמר ההוא דתתב לו חבירו בבית הבליעה דריש אלו נערות (כתובות דף ל:) אמאי חייב האוכל זה נהנה וזה לא חסר הוא שאם היה מחזיר היתה נמאסת ואין שוה כלום וי"ל דלא דמי הואיל ונהנה מחמת החסרון שהיה מתחילה מידי דהוי אהא דתנן מתוך הרחבה